

veljstvo s častniki in jih pomeče v morje... A kaj zdaj? Pozivljejo druge ladje, naj se upró. A le malo se jih odzove. Bombardirajo obrežje in hočejo ropati, da si ohranijo življenje, car pošlje nad nje celo brodovje, ki pa noče streljati nanje, in slednjič priplovejo skesani v rumunsko luko Konstanca, kjer jih razorožijo in ladjo vrnejo Rusiji. To je nevarno, še bolj, kot vojska z Japonci, ker kaže, da je upor že daleč zašel v armado in mornarico. Če je Roždestvenskij imel take mornarje, se ni čuditi, da je bil tako grozno poražen pri Cušimi.

Medtem pa zborujejo zemstva v Moskvi. Policija jih hoče razgnati, a predsednik pravi: „Ne pokorim se nikomur razen carju!“ Policija se umakne, car pa dvomi in odlaša. To je popolna revolucija. Kak bo konec?

Vladimir Sergejevič Solovjev. Izšla je popolna izdaja zbranih spisov tega velikega ruskega modroslovca, ki si je stavil nalogo, dvigniti ruskega duha versko in moralno, in mu je ravno vsled tega kazal pot h katolicizmu.

Jezuitje na Ruskem. Arheografska komisija v Peterburgu je izdala „Pisma i donesenija Jezuitov o Rusiji XVII. i načala XVIII. veka“. V Rusiji so bili večinoma jezuitje iz čeških dežel, in jako zanimiva so pisma, ki so jih pisali domov o ruskih razmerah. Sprejemali so jih tam včasih blagohotno, včasih neprijazno. Raznesli so o jezuitih pravljico, da imajo čudežen vid in da vidijo 100 vatlov daleč skozi zemljo — kako nevarni ljudje! Hrana je bila silno poceni, a obleka grozno draga. Mnogo bridkih izkušenj so imeli jezuitje z odpadniki; odkupovali so nesvobodne ljudi, zlasti Tatarje, in jih izpreobračali, a ti so večinoma odpadali. Sicer so si pa jezuitje pridobili ugled v vseh slojih s svojo učenostjo in z deli usmiljenja; podarjali so zdravila in stregli bolnikom.

A. V. Polovcov, arhivar carskega dvora v Peterburgu, je umrl tu pred kratkim v 56. letu starosti. Polovcov je zbral za svojega življenja obilno literarno-historičnega materiala iz življenja carja Petra Velikega; v zadnjih letih svojega življenja se je pečal zlasti z dobo Aleksandra I. in Nikolaja I. Znamenita je A. V. Polovcova razprava o bivanju Petra Velikega na Holandskem, ki je skrbna in podrobna študija o holandskem življenju na koncu XVII. stoletja.

Aleksej P. Vladimirov, ruski pisatelj, je umrl v Peterburgu dne 11. februarja 1905, star 76 let. Vladimirov je bil rojen v Kinješmu, študiral je na moskovski duhovni akademiji in kot pedagog gojil zlasti otroško literaturo. Zraven tega je prevajal mnogo iz angleščine. L. 1865. ga je poklical grof Muravjov v Vilno, kjer so mu izročili nalogo, da uredi 100.000 zvezkov knjig, ki so bile konfiscirane, ko so zapirali po zadnji poljski vstaji vse katoliške samostane v Rusiji. To velikansko delo je A. P. Vladimirov izvrstno dokončal in tako sestavil znano vilensko javno knjižnico. Od

tega časa je ostal v Vilni kot profesor ruskega jezika in literature in je pridno podpiral najznamenitejše ruske časopise z obilnimi deli, zlasti monografijami.

Narodno-gospodarsko vedo v Rusiji je zadela velika izguba s smrtjo izbornega njenega sotrudnika Nikolaja Aleksandrova Karyševa, bivšega docenta politične ekonomije na moskovskem in jurjevskem vseučilišču in poznejšega profesorja statistike v Aleksandrovem liceju v Moskvi, ki je tukaj umrl dne 19. febr. 1905. N. A. Karyšev je bil eden izmed najtalentiranejših in najplodovitejših narodno-gospodarskih pisateljev in izbornih statistik, kateremu se ima zahvaliti dolga vrsta ruskih listov za mnoga dragocena dela. Slavna je bila njegova stalna narodno-gospodarska rubrika v reviji „Ruskoje bogatstvo“, marsikatera njegovih statistik je dala povod plodovitim debatam in vnetim akcijam v najrazličnejših gospodarskih podjetjih. Katekizem Karyševovih nazorov so njegove „Ekonomičeskija besedy“, ki so izšle v mnogih izdajah.

Gerasim Artemjevič Ezov, člen ministrskega sveta za narodno prosveto, poznavavec armenske zgodovine in pisatelj, je dne 13. jun. umrl v Petrogradu. Ezov je bil po rojstvu Armenec. Rodil se je l. 1835. in je svoje študije izvršil v Lazarevskem zavodu vzhodnih jezikov. Po svoji učeni disertaciji „Vnutrennij byt drevnej Armenii“ je postal magister armensko-perzijske književnosti. Ezov je opravljal razne državne službe na Ruskem in je bil zelo delaven tudi na literarnem polju. Bil je sotrudnik listov: „Sčvernaja Pčela“, „Sovremennik“, „Otečestvennija zapiski“. Kritika zelo hvali njegove spise: „Pregled armenske periodične književnosti“, „O znanstvenih razmerah Evrope k Aziji“, „O proučevanju perzijskih magov, Ezinka, armenskega pisatelja V. stoletja“ itd.

Maloruski jezik in slovstvo v „Collège de France“. Kakor poroča „Kijevskaja Starina“, je začel v Parizu v znanstvenem zavodu „Collège de France“ gosp. Louis Leger predavati o maloruskem jeziku in o zgodovini maloruskega slovstva. Profesor Leger je prevel v francoščino „Letopis Nestorov“ in se posebno zanima za arheološke izkopine na Ukrajini. Pri prvem predavanju je bilo kakih 20 poslušavcev, izmed katerih je bilo nekoliko mladih francoskih slovanofilov.

Rusinsko gledišče v Lvovu je postalo vzrok hudega razpora v literarnem domačem svetu. En del Rusinov samih vstaja proti stavbi in trdi, da Rusini še niso zreli za lastno gledišče, ker nimajo zadostne dramatične literature, niti umetnikov, niti občinstva. Boji se, da se ne bi zapravljala narodni denar, in priporoča, naj bi do sedaj nabrano vsoto rajši darovali za zasebno rusinsko gimnazijo ali za zemljiško banko. Teh nazorov so se poprijeli tudi možje, ki živjajo visoko spoštovanje, na prof. dr. Ivan Franko in prof. Gruševski. Tem nasproti trdijo drugi, da zahteva že narodna čast Rusinov gledišče v Ga-

liciji in zlasti v Lvovu, da se ravno s to institucijo dokaže mešani značaj mesta, ki je stolica kraja, čigar pretežna večina prebivalstva je rusinska. Ko bi tudi ne bilo drugih rusinskih dramatikov, so imena kot Karpenko, Kropivnickij, Janovska porok nadaljnega razvoja, ki ga pa more — in v tem imajo branitelji gledišča gotovo prav — edino gledišče podpirati: ono vzbudi domačo dramatično produkcijo, vzgoji si igravce in občinstvo, in kar je glavno, podá gališkim Rusinom kulturno središče in bo tako najboljše sredstvo, da se razširi narodna zavest tudi med onimi vrstami, pri katerih nima dostopa narodna literatura.

Reforma srednjih šol. V „Věstniku českých profesorů“ piše profesor dr. Fr. Drtina o reformi srednjih šol v Avstriji. Pri reorganizaciji šolstva naj bi se omejil in pomnožil pouk v realnih znanstvih. Realno je treba za to dopolniti, da bo imela osem razredov, in uvesti v njo modroslovje kot obvezen predmet. Dobri prevodi iz klasikov naj seznanijo realce s staro rimsko in grško kulturo. Na gimnazijah se naj poučuje biologija, higijena, nekaj prava in narodno-gospodarskih ved. Z latinščino naj začne gimnazija šele v tretjem, z grščino v petem razredu. V prvih dveh razredih bodita gimnazija in realca skupni, v tretjem razredu pa se naj uči gimnazijec latinščine, realce pa francoščine. Zrelótni izpit naj gimnazijca in realca usposobi za vseučilišče in za tehniko.

Iz rumunske književnosti. Kot se je trudil pred osemindesetimi leti „Convorbiri Literare“, da zaneše v rumunsko književnost novih struj, ravno tako nalogo si je postavil sedaj bucareški književni dnevnik „Samanatorul“. Velik del rumunske inteligence je vzgojen popolnoma v pariškem duhu in francoskem jeziku. V književnosti so se dosedaj deloma trudili očistiti jezik tujih primesi, vsled česar jim je pa postajal književni jezik vedno bolj nerazumljiv in nerumunski, deloma so si prizadevali zanesti zlasti v leposlovje narodno mišljenje in čuvstvovanje. Okoli lista „Samanatorul“ se je zbralo lepo število nadarjenih pesnikov in delavnih pisateljev. Med njimi ima največji pripovedni talent gotovo M. Sadovean. — Bil je še mlad, ko je obrnil pozornost literarnih krogov nase. Njegovih petnajst povesti (Povestiri, Bucuresti 1904) kažejo redko nadarjenost. V prvi vrsti se odlikuje Sadovean po svoji pesniški fantaziji in po krasnem opisovanju narave, kar je redkokdaj pri istem pisatelju združeno. Najrajši opisuje preproste ljudi z velikimi bolmi in čuvstvi. Skoro pri vsakem njegovem delu opažamo močan lokalni kolorit in naraven razvoj dejanja. Posebno lepi so njegovi dialogi, v katerih ni nobene besede preveč. Vse pa riše v nekoliko potezah, živahno in jasno. — Vasile Alecsandri je bil eden izmed najbolj znanih ru-

munskih pesnikov. Posebno so lepe njegove patriotične pesmi, za oder pa si je pridobil zaslug s svojimi deli, kot so: „Despot Voda“, „Fontana Blanduzici“ in „Ovidin“, ki so vedno na repertoarju. Alecsandri, ki je umrl kot sedemdesetleten starček l. 1890., je bil prvi in najpridnejši nabiratelj rumunskih narodnih pesmi. Razven tega je Alecsandri spesnil epos „Dumbrava rosie“ ter zložil dolgo vrsto pesmi, navdahnjenih z visokim idealizmom in skromnim optimizmom. Jakob Regruzzi trdi, da je on ustvaril rumunski književni jezik, pesnik Eminescu pa ga slavi kot „kralja pesmi — vedno mladega in vedno srečnega“. — Constancia Hodos, ki je pred nekoliko leti obrnila pozornost občinstva nase s svojimi povestmi, je izdala dramo „Zlato“ (Aur! Bucuresti 1904), katero so igrali z uspehom v narodnem gledišču. To je narodna drama, katere snov je zajela iz ene svojih novel in ki nam slika rumunske narodne tipe s Sedmograškega. Jezik v njej je čist in bogat. Odlikuje jo fina psihološka analiza in izvrstna ter naravna karakteristika oseb.

C.

Hans Christian Andersen. 2. aprila je minilo 100 let po rojstvu slovečega danskega pisatelja pravljic H. Ch. Andersena. Rojen je bil v Odensee-u na otoku Fyen; njegov oče je bil čevljar, mati perica. V mladih letih je veliko potoval po svoji domovini, po Nemškem, Francoskem, Španskem, Laškem, Grškem in po Vzhodu. Po potovanju se je naselil v Kodanju, kjer je živel do smrti. Izpočetka je pisal razne spise, drame, romane, novele, ali popularen je postal šele, ko je l. 1835. objavil prvo zbirko svojih pravljic. Dickens imenuje Andersena največjega pravljicarja sveta. Kakor zlata nit se vleče skozi Andersenove pravljice globoko, otroško versko čuvstvo, ki, kakor sam pravi „veže most upanja z večno ljubeznijo in neskončnostjo...“ Zato morejo čitati njegove pravljice otroci vsake starosti, dasi so, kakor je njih pisatelj sam rekel, pisane za odrasle. V te pravljice je Andersen vlij vse svoje življenske izkušnje, žalostne in vesele, resne in poučne. — Andersenov značaj ni bil brez sence. Znal je krasno pisati za otroke, otroško dušo je poznal skozinsko, ali postal je nervozen, kadar so matere pripeljale svoje ljubimce v njegovo hišo. Zlog njegovih pravljic ni brez napak in ne odgovarja predpisom šolskih pedantov, a vkljub temu je klasičen zgled za tiste, ki ga proučujejo. Vsi so iz njega črpali: Björnson, Jakobson in drugi, in še zdaj črpajo iz njega poljudni pisatelji vseh narodov.

Fr. Št.

Stara slovenska „zibalka“.

Le prav malo napevov starih pesem („Eno je dete rojeno“, „Žalost grešnik poj Marije“ in še par drugih) se nam je ohranilo. Zato pač zasluži ta sledeča redka drobtinica starega slovenskega petja, da se reši pogina.